

законність та безпеку логістичних операцій. Успішна цифрова трансформація логістики стає ключовою для конкурентоспроможності підприємств у сучасному глобальному ринковому середовищі. Розв'язання цих питань передбачає розробку та впровадження нових правових нормативів, а також впровадження технологічних та організаційних заходів для забезпечення відповідності законодавства та захисту даних у цифровому середовищі.

Література

1. Сучасний стан правового регулювання транспортної логістики в Україні. Тячівська районна державна адміністрація. Офіційний сайт. URL: <https://tyachiv-rda.gov.ua/news/789-suchasniy-stan-pravovogo-regulyuvannya-transportnoyi-logstiki-v-ukrayin.html>.

2. Федорук Є.І. Особливості державного регулювання транспортно-логістичної сфери України. *Інвестиції: практика та досвід*. 2017. № 22. С. 109–114.

3. Веб-магазини: реакція на зміни регуляцій у сфері онлайн-торгівлі - Фулфілмент для інтернет-магазинів LP-Sklad. URL: <https://lp-sklad.biz/blog/veb-magazynu-reakcziya-na-zminy-regulyaczij-u-sferi-onlajn-torgivli/>.

УДК 340.12 (043.2)

Летків Р.І., здобувач вищої освіти
першого (бакалаврського) рівня,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна
Науковий керівник: Череватюк В.Б., к.і.н., доцент

ПОНЯТТЯ «СВОБОДА» ВІД АНТИЧНОСТІ ДО СУЧАСНОСТІ

Право на свободу - основоположне право, яким особа наділяється з народження. На різних етапах розвитку людського суспільства саме поняття свобода тлумачилося по різному, але тільки у ХХ-ХІ столітті з'явилося більш стале визначення поняття «свобода», а міжнародне право визнало право на свободу одним із основоположних прав людини, що і вплинуло на національне законодавство багатьох держав. Так у ст. 3 «Загальної декларації прав людини» 1948 року подано загальне розуміння того, що кожна людина має право на життя, на свободу і на особисту недоторканість [1].

Витоки поняття «свобода» сягають своїм корінням в епоху античності. Античні філософи висловлювали різні думки, трактуючи тим чи іншим чином це поняття. Так Демокріт вважав, що суспільні закони споріднені з необхідністю, а свобода суто людське явище і в природі її не існує [2, с. 8], свобода перебуває у нерозривному співвідношенні із людським щастям, добробутом добром та злом. Він виводив формулу того, що у світі все

відбувається через потребу, якій передують причини, як наслідок. Демокрит вважав, що таке поняття як «свобода», фактично, не має ніякого підґрунтя для існування, тому що все, що робить людина, вона робить за потребою.

У свою чергу Арістотель також розмірковував не про свободу діяльності людини, а про свободу волі і свободу вибору між добром і злом. Усе залежить тільки від дій людини – так вважав Арістотель. Крім цього він зазначав, що воля необхідна людям задля того, щоб не вчинялися заколоти в державі, зокрема про державницький аспект свободи мислитель говорив так: «Громадянам необхідне дозвілля та свобода від задоволення первинних потреб для роздумів та участі в справах держави» [3].

Епікур продовжував розвивати вчення про свободу і вважав, що люди як атоми не мають ніякої зовнішньої необхідності для свободи. Із свободою Епікур також пов'язував і вибір. Епікур вперше в історії філософської думки висуває ідею об'єктивної випадковості, що мала на меті звільнити людей від почуття приреченості і привести до одного з найважливіших понять етики – поняття свободи [4, с. 103].

У досить нетиповій площині про свободу говорили представники стоїцизму, вони зазначали, що воля є суворо обумовлена природою. Приводячи у приклад тварин, яким для здійснення такої можливості як воля, необхідний певний імпульс, вони зазначали, що у людей цим імпульсом виступає психологія та зовнішні чинники, які провокують людину на здійснення волі. Античність має свою специфіку тлумачення свободи, причиною цього є те суспільство, яке тоді було актуальне, ті засади права і моралі, які були тоді і сформували розуміння поняття «свободи».

Темний період у історії людства або ж середньовіччя, яке зазнало величезного впливу зі сторони християнства, мало свою специфіку тлумачення поняття свобода. Так Аврелій Августин Блаженний стверджував, що свобода – це благо дароване Богом, але у цю ж мить і передумова для вчинення гріха. Він стверджував, що воля є невід'ємним елементом життя людини і людина, яка за своє життя робить певні вчинки несе сама відповідальність за них. У свою чергу Августин Блаженний поділяв блага надані Богом на три категорії: 1) Великі, які включають такі блага як справедливість, праведність, стриманість; 2) Середні або звичайні, тобто такі, які необхідні для праведного життя; 3) Найменші – праведне життя можливе і без них. Наступником Августина Блаженного став Фома Аквінський, який продовжив вчення Августина Блаженного і на його основі продовжував тлумачення свободи як дару Божого. Стверджував він про те, що Божі закони, такі як Новий завіт та Євангелія – це вияв свободи, а не рабства [5].

Георг Вільгельм Фрідріх Гегель вважав що наділеною свободою є така

особа, що пізнала розум, тоді вона правильно мислить, вирішує і діє. З цього на його думку зрозуміло, що свобода є воля у поєднанні з інтелектом [6, с. 265]. У відповідності зі свободою вчиняє лише та особа, вчинок якої є не тільки вільним, але і розумним. Крім того філософ визначав право як те, що наділяє людину свободою та говорив про право так: Ідея права - це свобода, й істинне її розуміння досягається тільки тоді, коли вона пізнається у її понятті і в наявному бутті цього поняття [6, с. 266].

Свобода безумовно є невід'ємним елементом ДНК українського народу. Через покоління ідея свободи та незалежності супроводжувала українську націю. Цей супровід відобразився не тільки у вигляді збройної боротьби, а й у політично-теоретичному аспекті. Зокрема український публіцист та філософ Дмитро Донцов у своїй праці «Націоналізм» зважав на свободу як на невід'ємний елемент самостійної Української держави. Донцов стверджував, що людина є вільною від народження, він вказував на те, що новонароджена дитина при народженні кричить, рухається та казиться, вона чогось безмежно хоче, але сама не знає чого, тобто людська сутність з моменту народження жадає свободи і це крик, який видає дитина при народженні – це та мить, яка у римському праві вважалася початком існування особи як окремого індивіда [7].

Для суспільно-політичного втілення вільного типу буття, свободи в ім'я вищих буттєвих вартостей, треба, щоб і окремі індивіди, і національні колективи засвоювали не поневолювальні доктрини лібералістичного, комуністичного чи нацистського типу – імперіалістичні або космополітичні, а випрацьовували власні свободотворчі світоглядні системи – ідеології національної свободи [8].

Якщо говорити про свободу у сучасному розумінні цього поняття, то людству й досі потрібно боротися за неї. Досі відбувається дуже багато збройних конфліктів, де одні держави бажають поневолити інші, де уряди чинять репресії над народом та де суди ув'язнюють невинних людей. Однак залишається істинним твердження – свобода – це цінність, якою наділена особа з народження, це той блаженний вияв всесвіту, бажання до якого людей відібрати неможливо.

Література

1. Загальна декларація прав людини: прийнята ООН 10.12.1948. База даних «Законодавство України». Верховна Рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015_
2. Дунас О.І. Аналіз феномена свободи у творчій спадщині античних мислителів. *Право і суспільство*. 2013. № 6-2. С. 7-11.
3. Антологія лібералізму. Політико-правничі вчення верховенство права / С. Головатий, М. Козюбра, О. Сироїд. Київ: «Книги для бізнесу», 2009. 992 с
4. Сінельнікова М.В. Страх смерті та можливості його подолання у філософії Епікура. *Актуальні проблеми філософії та соціології*. 2018. С. 103-

105 URL: <https://dspace.onua.edu.ua/server/api/core/bitstreams/a0a3e89d-9627-48e0-9a8f-8b84c2ae62ce/content>.

5. Августин. Про град Божий. – короткий зміст. URL: https://moyaosvita.com.ua/filosofija/avgustin-pro-grad-bozhij-korotkij-zmist/#google_vignette.

6. Павлова Т.С. Правовий статус держави у філософії Г.В.Ф. Гегеля. Філософські науки. Випуск 25. С. 262-268 URL: file:///C:/Users/%D0%9F%D0%B5%D1%80%D0%B2%D1%8B%D0%B9/Downloads/262_268.pdf.

7. Донцов Дмитро. Націоналізм. URL: https://mnk.org.ua/media/filer_public/55/ed/55eda776-6171-4b87-a01f-bc5becfb33dc/dmytro-doncov-nacionalizm.pdf.

8. Петро І. Найвищі буттєві вартості: Свобода. 2022. URL: <http://dontsovnyc.com.ua/nayvyshchi-buttievi-vartosti-svoboda/>.

УДК 32.342(043.2)

Літвінов Н.О., здобувач вищої освіти
першого (бакалаврського) рівня,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна
Науковий керівник: Швачка В.Ю., к.ю.н., доцент

НАРОДНЕ ВОЛЕВИЯВЛЕННЯ В УМОВАХ ПРАВОВОГО РЕЖИМУ ВОЄННОГО СТАНУ

Всю історію український народ славився своїм прагненням до свободи. В злі часи неволі наш етнос прагнув до відновлення української держави та участі у політичному житті країни. Після здобуття статусу незалежності, враховуючи багаторічний історичний досвід, українські правознавці сприяли закріпленню в Конституції України жагу українського народу до безпосередньої участі у державному правлінні, та демократії.

Стаття 5 Конституції України визначає, що в Україні носієм суверенітету і єдиним джерелом влади є народ. Громадяни України мають невід'ємне право брати участь у політичному житті держави як безпосередньо, так і через обраних ними представників [1].

Відповідно до Конституції України народне волевиявлення українського народу здійснюється через вибори, референдум та інші форми безпосередньої демократії. Наш народ має право виносити певні державні питання на всеукраїнські референдуми, проводити масові опитування які стосуються певних тем, у разі масового невдоволення громадяни мають право на проведення масових зборів та мітингів. Українські громадяни мають право голосу на виборах, якщо вони підпадають під віковий ценз, це прояв демократичного суспільства та правової держави.

За часів незалежності України український народ приймав активну